

RTU studiju kurss "Publiskā runa un valodas kultūra"

22000 Inženierekonomikas un vadības fakultāte

Vispārējā informācija

Kods	PA0115
Nosaukums	Publiskā runa un valodas kultūra
Studiju kursa statuss programmā	Obligātais/Ierobežotās izvēles
Atbildīgais mācītbspēks	Deniss Šceulovs - Doktors, Profesors
Apjoms daļās un kredītpunktos	1 daļa, 6.0 kredītpunkti
Studiju kursa īstenošanas valodas	LV
Anotācija	Kursu docē LKA mācītbspēks: doc Zane Daudziņa; vieslek. Dīte Liepa. Kurs sniedz zināšanas par publiskās runas tiptiem un pamatnosacījumiem. Kursā studenti tiks iepazīstināti ar paņēmieniem, kā pārvarēt stresu, atbrīvot ķermeni, nodrošināt mierīgu elpošanu, panākt drošu balsi skanējumu, skaidru artikulāciju, loģisku runu; pārbaudīt prasmi pareizi formulēt publiskās runas mērķi, kā arī prast veidot runas saturu atbilstoši izvirzītajam mērķim. Kurs sniedz arī latviešu valodas raksturojumu 21. gs. politisko, ekonomisko un sociālo procesu kontekstā, jo mūsdienās par valodas kultūras diskusiju objektiem kļuvuši jēdzieni: valodas standartizācija, valodas kļūda, atbilstoša stila izvēle, aizgūvumi, eifēmismi, slengs, jaundarinājumi u.tml. Kursa ietvaros tiek risināti tādi jautājumi: Kāda ir pašreizējā valodas kultūra? Kā to ietekmē laikmets?
Mērķis un uzdevumi, izteikti kompetencēs un prasmēs	Kursa mērķis ir raksturot mūsdienu latviešu valodu, latviešu valodas kultūru, pašreizējās valodas normas un sabiedrības attieksmi pret tām, prast piemērot savā praktiskajā darbā gan nostiprinātās zināšanas, gan prast izmantot arī jaunapgūtās atziņas un rakstīšanas – izteikšanās/pareizrūnas prasmes, objektīvi analizējot un izprotot valodā notiekošās pārmaiņas. Publiskās uzstāšanās psihisko un fizisko nosacījumu apzināšana, publiskai runai nepieciešamo prasmju trenēšana. Dot iespēju dalībniekiem apgūt pareizu, spēcīgu un veselīgu elpošanu. Ierādīt paņēmienus, kā attīstīt balsi, izvērst tās diapazonu, palīdzot atrast unikālu, pievilcīgu tembru.
Patstāvīgais darbs, tā organizācija un uzdevumi	Valodas kultūras kursa apguvei nepieciešams: sekot līdzi jautājumu izklāstam lekcijās, ievērot pasniedzēja norādījumus par gatavošanos nodarbībām, kā arī apgūt vismaz 100 lpp. teksta atbilstoši literatūras sarakstam. Publiskās runas kursa ietvaros: prast regulāri kontrolēt stāju, patstāvīgi veikt grupu nodarbībās apgūtos elpošanas vingrinājumus, ikdienā izpildīt vingrinājumus artikulācijas attīstīšanai un dikcijas uzlabošanai. Izstrādāt uzmetumu izvēlētajam publiskās runas tematam, sagatavot plānu, sameklēt nepieciešamos statistikas datus, faktus un piemērus, pārdomāt runas struktūru.
Literatūra	Publiskā runa: 1. Apele A. Prasme runāt publiski. – Rīga: Zvaigzne ABC, 2011. Ceplītis L., Katlape N. Izteiksmīgas runas pamati. – "Zinātne", Rīgā, 1968. 2. Ferda Ē. Topoša aktiera ķermeņa kultūra. – Rīga, 1968 3. Lāriņš V, Mauriņa L. Ārstnieciskā vingrošana elpošanas orgānu slimību ārstēšanā, Rīga, 1992. 4. Pilskuns A. Elpojiet pareizi. – Rīga: Latvijas Valsts Izdevniecība, 1957. 5. Mendziņa Dz. Vārds Doma Runa. – Izdevniecība "Solvita", Rīga, 2004. 6. Alburger J.R. The Art of Voice Acting, New York: Elsevier, USA, 2007. 7. Barba E., Savarese N. The Secret Art of the Performer: A Dictionary of Theatre Anthropology. – London and New York: Routledge, 1995. 8. Berry C. Voice and the Actor. London: Virgin Books, 1989. 9. Cook J.S. The Elements of Speechwriting and Public Speaking. An Indispensable Guide for Anyone who Speaks in Public. New York: Macmillan Publishing Company, 1989. 10. Rodenburg P. The Actor Speaks. Voice and the Performer. – Palgrave Macmillian, USA, 2002. 11. Zinder D. Body-Voice-Imagination: A Training for the Actor. – Routledge, New York, London: A Theatre Arts Book, 2002. 12. Александровская М. Б. Принципы комплексной тренировки психофизического аппарата актера: Ленинград, 1990. 13. Галантеев В. Н. Учение К. С. Станиславского о сценическом слове: Ленинград, 1991. 14. Григорьев Г. Н. Речевой слух и речевой голос (в помощь лектору): Минск, 1976. 15. Чарели Э. М. Учитель говорить: Свердловск, 1991 16. Чернозатонская Е П Берегите голос – оружие лектора, певца, педагога : Ленинград, 1965. Valodas kultūra: Pamatliteratūra: 1. Bankavs A. Saīsinājumi. Rīga : Avots 2003. 2. Blinkena, A. Latviešu interpunkcija. Rīga : Zvaigzne ABC, 2009. 3. Druviete I. Skatījums. Valoda, sabiedrība, politika. Rīga : LU Akadēmiskais apgāds, 2010. 4. Freimane I. Valodas kultūra teorētiskā skatījumā. Rīga :1993 (pieejama elektroniski Valsts valodas komisijas mājaslapā: www.vvk.lv). 5. Koluža, R. Kas meklē, tas atrod. Latviešu valodas rokasgrāmata. Lielvārde: Lielvārds 2007.
Nepieciešamās priekšzināšanas	Kurss paredzēts studentiem, kuriem latviešu valoda ir dzimtā valoda vai latviešu valoda kā otra valoda (svešvaloda) ir apgūta B2 līmenī.

Studiju kursa saturs

Saturs	Pilna un nepilna laika klātienē studijas	Nepilna laika neklātienē studijas
--------	--	-----------------------------------

	Kontakt stundas	Patstāv. darbs	Kontakt stundas	Patstāv. darbs
Darbs ar pieaugušu cilvēku auditoriju. Grupas uztveres specifika. Iracionālie faktori publikas uztverē.	4	4	2	6
Publiskā runātājs kā signālu raidītājs. Runātāja harizmu noteicošie elementi. Stāja, elpošana, balss un artikulācija. To apzināts lietojums un attīstīšanas paņēmieni.	14	14	13	15
Veiksmīgas uzstāšanās racionālie faktori. Pareiza mērķa uzstādīšana. Satura atlase. Struktūras veidošana.	14	14	13	15
Pasaules valodu vispārīgs raksturojums: lielās, mazās, drošās un izmirstošās valodas.	2	2	1	4
Latviešu valoda 21. gs. Latvijā un pasaulē. Valodas politika Latvijā. Valsts valodas likums.	2	4	1	5
Latviešu valodas tipoloģiskā un ģeoloģiskā klasifikācija. Latviešu valodas eksistences formas: dialekti, izloksnes, literārā valoda, sociolekti, ikdienas sarunvaloda.	4	4	1	5
Latviešu literārās valodas attīstība. Valodas standartizācija, kodificētās normas, to stabilitāte un mainīgums.	2	2	1	3
Vārdu formu saistījums dzimtē un skaitlī: profesijas, tituli, goda nosaukumi, zinātniski grādi un amati. Nomena lietošanas problēmgadījumi.	2	4	1	5
Īpašvārdu specifika, vārdu un uzvārdu lietošana. Citvalodu īpašvārdu atveide. Transliterācija un transkripcija.	2	6	1	7
Lietišķo rakstu stils. Īpašvārdu pareizrakstība. Netiķete.	2	4	1	5
Valodas normēšana dažādos stilos. Autora valoda un laikmeta un vides ietekme uz to. Kodificētās valodas normas un latviešu valodas funkcionālie stili.	2	6	1	7
Zinātniskais valodas stils. Zinātniskais stils studentu zinātniskajos darbos (uzbūve, atsauču noformēšana u.c.).	2	4	1	5
Zinātniskā stila leksika. Termins, svešvārdi, nozares leksika.	2	2	1	4
Publicistikas stila vispārīgs raksturojums: aizguvumi, eifēmismi, disfēmismi, slengs (t.sk. vulgārismi), stabilas asociācijas, ģermānismi, barbarismi, jaundarinājumi, valodas spēles paņēmieni u.tml	2	4	1	5
Iemaņu slīpēšana rakstos: atbilstoša stila un izteiksmes līdzekļu izvēle, sinonīmi. Tekstveide. Ziņojumi presei (preses relīzes).	2	6	1	7
Lingvistiskā jaunrade valodā: okazionālismi, metaforas, folkloras un valodas spēles izmantošana, (de)poētismi, modes vārdi.	2	2	1	3
Daiļliteratūras/poētiskais valodas stils – autora valodas stila savdabības raksturotājs. Rakstnieks un valoda.	2	4	1	5
Pareizrūna. Publiskā runa un retorika. Veiksmīgas publiskās runas priekšnoteikumi un pamatprincipi	2	4	1	5
Valodas lietojums Latvijas Radio (pamatojoties uz studentu veikto valodas analīzi Latvijas Radio pieci.lv). Semestra rakstu darba nodošana!	2	4	1	5
Kopā:	66	94	44	116

Sasniedzamie studiju rezultāti un to vērtēšana

Sasniedzamie studiju rezultāti	Rezultātu vērtēšanas metodes
Studenti būs apguvuši zināšanas, kā patstāvīgi gatavoties publiskai runai, zinās, kā pareizi formulēt runas mērķi un atlasīt saturu.	Kursā studenti būs nostiprinājuši un papildinājuši savas zināšanas latviešu valodā, kā arī praktiski pilnīgojuši savas rakstīšanas, izteikšanās prasmes, ko varēs izmantot gan studiju darbos, gan ārpus akadēmijas, rakstot savus darbus, publikācijas u.tml.
Studenti spēs apzināties visus iespējamus publiskās runas šķēršļus un prātīs tos novērst.	Studenti prātīs izvēlēties valodā atbilstošos izteiksmes līdzekļus, objektīvi spēs izprast un analizēt citu lingvistiskās attieksmes un profesionālo prasmju atspoguļojumu valodā, pamatot, izskaidrot un pilnīgot savas valodas lietojuma prasmes.
Kursa noslēgumā spēs uzstāties ar improvizētu runu, iegūtās iemaņas izmēģinot praksē.	Studenti būs apguvuši zināšanas, kā patstāvīgi gatavoties publiskai runai, zinās, kā pareizi formulēt runas mērķi un atlasīt saturu.
Publiskai runai nepieciešamo prasmju trenēšana.	Rosināt personisko psihofizisko resursu apzināšanu, kas nepieciešami veiksmīgas publiskās runas īstenošanā. Dot iespēju dalībniekiem apgūt pareizu, spēcīgu un veselīgu elpošanu. Ierādīt paņēmienus, kā attīstīt balsi, izvērtot tās diapazonu, palīdzot atrast unikālu, pievilcīgu tembru.

Studiju rezultātu vērtēšanas kritēriji

Kritērijs	% no kopējā vērtējuma
Līdzdalība praktiskajās nodarbībās	30
Mājasdarbi	10
Praktisko darbu sagatavošana	20
Noslēguma eksāmens	40
Kopā:	100

Studiju kursa plānojums

Daļa	KP	Stundas			Pārbaudījumi		
		Lekcijas	Prakt d.	Laborat	Ieskaite	Eksām.	Darbs
1.	6.0	40.0	40.0	0.0		*	